

Förslag till bildande av naturreservatet Kaxholmens lövskog i Jönköpings kommun

2016-04-18

Beslut

Kommunen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Kaxholmens lövskog, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1a) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda en äldre blandlövskog dominerad av ädellövträd och med inslag av al och asp, samt ett stort inslag av grov hassel
- bevara och vårda en stor artrikedom av växter, djur och svampar knutna till blandlövskog och grova ädellövträd, grov hassel, al, asp och död ved
- bevara områdets geologiska värden för tolkning av inlandsisens avsmältning
- tillgodose och utveckla allmänhetens behov av friluftsliv och naturupplevelser

Syftet ska uppnås genom att:

- intern beståndsdynamik i huvudsak får råda kompletterat med viss granreducering samt friställning av naturvärdesträd och grov hassel vid behov
- lämpliga åtgärder görs för att ta emot besökare och informera allmänheten om natur- och friluftsvärdena
- lämpliga åtgärder utförs för att främja allmänhetens möjlighet till friluftsliv och motion, såsom underhåll och vid behov nyanläggning av spår samt underhåll av eldplats med dess öppna yta

För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar kommunen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB, att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Kommunen fastställer, i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bifogad skötselplan (bilaga 2), för områdets långsiktiga vård.

Naturresevatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt transportera ut hela eller delar av levande eller döda träd ur reservatet
2. skada eller fälla levande eller döda träd eller buskar. Undantag gäller inom föreskriftsområde I enligt beslutskartan (bilaga 1b) samt för nedtagande av träd eller buskar som riskerar säkerheten på frekvent använda stigar eller efter samråd med kommunen i gränsen mellan åker och skog. Efter tillstånd från kommunen gäller undantag från föreskriften även vid nyanläggning av terrängspår för mountainbike.
3. borra, spränga, schakta, dämna eller utföra annan mekanisk markbearbetning
4. gräva och utfylla. Undantag gäller inom föreskriftsområde I och VI enligt beslutskartan (bilaga 1b).
5. tippa eller anordna upplag av något slag
6. dika eller dikesrensa. Undantag gäller inom föreskriftsområde II enligt beslutskartan (bilaga 1b), där även massor från en eventuell dikning får läggas upp.
7. bedriva täkt av något slag
8. uppföra byggnad eller annan anläggning eller anordning. Efter tillstånd från kommunen gäller undantag från föreskriften för pedagogisk verksamhet.
9. anlägga parkerings- eller campingplats
10. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
11. anlägga väg eller elljusspår. Efter tillstånd från kommunen gäller undantag för anläggande av elljusspår inom föreskriftsområde III enligt beslutskartan (bilaga 1b).
12. anlägga stig, terrängspår, led, bro eller spång utan kommunens tillstånd.
13. plantera in för området främmande arter eller provenienser
14. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringssämnen. Undantag gäller för spridning av gödsel inom föreskriftsområde IV enligt beslutskartan (bilaga 1b).
15. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för brukande och skötsel av de öppna ytorna inom föreskriftsområde IV, V och VI enligt beslutskartan (bilaga 1b) samt vid uttransport av fäلت vilt med mindre fordon på fastmark. Undantag gäller även för skötsel eller nyanläggning av elljusspår, terrängspår för löpning och mountainbike samt spårning av skidspår.
16. utan kommunens tillstånd uppföra stängsel eller annan hägnad

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE R FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISS T INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationsskyltar, se kartbilaga 2b

3. underhåll och säkerställande av framkomlighet på terrängspår och flitigt nyttjade stigar, vilket även omfattar anläggande och underhåll av broar/spänger, se kartbilaga 2b
4. utförande av löpande naturvårdsinriktade skötselåtgärder, vilket innefattar begränsning av granföryngring, borttagande och bekämpande av invasiva främmande arter samt friställning av ädellövträd, grova träd, spärrgreniga träd och grov hassel, se kartbilaga 2b
5. utförande av siktfrämjande utglesningsåtgärder i anslutning till frekvent använda stigar, inom ramarna för bevarandet av områdets naturvärden, se kartbilaga 2b
6. luckhuggning kan ske i begränsad omfattning för att skapa ett varierat trädsikt
7. utförande av gräs- och buskröjning inom föreskriftsområde V och VI enligt beslutskartan (bilaga 1b), för att hålla markytorna öppna
8. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller liggande eller stående döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. elda förutom på anvisade platser
3. cykla annat än på stigar, terrängspår eller de delar av elljusspåret som ingår i mountainbikebanan enligt bilaga 1a
4. tälta eller ställa upp husvagn eller husbil
5. plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar, med undantag av matsvamp för husbehov. Undantag gäller även för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält förutsatt att dessa rapporteras till kommun, Länsstyrelse eller ArtDatabanken (artportalen)
6. samla in ryggradslösa djur med hjälp av fällor
7. utan kommunens tillstånd bedriva lägerverksamhet
8. ha okopplad hund

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan. Vid skötseln av reservatet ska det vara möjligt att använda mindre fordon vid naturvårdande skötsel samt för friluftslivet, under förutsättning att betydande markskador inte uppstår.

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för att inom föreskriftsområde VI enligt beslutskartan (bilaga 1b) anlägga och underhålla en lekplats.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av elljusspår, terrängspår för löpning och mountainbike samt skidspår. Till normalt underhåll räknas bland annat att flytta undan nedfallna träd och kapa grenar och buskar som blockerar framkomligheten. Till normalt underhåll räknas

även skötsel av dräneringsrör för avledning av överflödigt vatten från spåren.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av väg, vägområde, ledningsgator, master och mastområden eller elanordningar inom eller i anslutning till reservatet. Till normalt underhåll räknas bland annat att flytta undan nedfallna träd och kapa grenar och buskar som blockerar framkomligheten. Träd som bedöms ligga i riskzonen att falla ut över väg kan efter samråd med reservatsförvaltaren få tas ned och lämnas inom reservatet. Till normalt underhåll räknas även skötsel av dräneringsrör för avledning av överflödigt vatten.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av angränsande stängsel eller normal skötsel av intilliggande åker- eller betesmark, vilket innebär att grenar som hänger ut får tas bort och träd som faller ut över kringliggande mark får kapas i gränsen och dras in i reservatet. Träd som bedöms ligga i riskzonen att falla ut över åker eller betesmark kan efter samråd med reservatsförvaltaren få tas ned och lämnas inom reservatet. Undantag från föreskrift A15 gäller för att använda motordrivet fordon på fastmark för att hämta in betesdjur som har gått genom staketen in i reservatet.

Vid tävlingsarrangemang får tillfälligt undantag göras från föreskrift A8, A10 och A15.

Efter tillstånd från kommunen får undantag från föreskrift A4 och A8 göras för anordning i form av artificiellt hinder, hopp eller motsvarande i syfte att utveckla mountainbikespåret tekniska kvaliteter.

Från föreskrifterna undantas vetenskaplig undersökning eller motsvarande för vilka tillstånd erhållits av kommunen.

Kommunen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Kaxholmens lövskog
Areal	32,1 hektar (ha) varav vatten 0 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Jönköpings kommun
Socken	Skärstad
Lägesbeskrivning	4 km sydväst om Skärstads kyrka
Fastigheter	Drättinge 1:9, Drättinge 6:1 och Kaxholmen 6:140
Fastighetsägarkategori	Kommun
Gräns	Enligt karta, bilaga 1a. Gränsen är ej inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Jönköpings kommun

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Naturreseptatet utgörs av en blandlövsökog med ett stort inslag av ädellövträäd, framförallt i form av ek och ask. Det höga antalet gamla, omfångsrika hasselbuskar tyder på en lång kontinuitet av öppen lövsökog. Bitvis finns mycket döä ved i området. Flera rödlistade arter och andra arter som signalerar om höga naturvärden har noterats. Generellt kan områdets höga naturvärden knytas till en lång kontinuitet av lövträäd samt förekomsten av grov ask, gammal hassel och en stor tillgång på döä ved. Områdets joräån är kalkrik, vilket bidrar till ett froäigt fältskikt med bland annat strutbräken och gulsippa. Hela reservatsområdet ligger i en svagt lutande norävänd sluttning där inlandsisen på flera ställen skapat djupt nedskurna raviner vilka är fossila raviner. Sluttningen bär spår från istiden som anses vara viktiga för förståelsen och tolkningen av inlandsisens avsmältning i regionen. Vattenflöäet är i äagslääet lågt. Området används aktivt som ett friluftss- och motionsområde. I området finns utöver ett stort antal omarkerade stigar, en upplyst motions slinga samt en mountainbikebana.

Bakgrund

Områäet är flitigt använt för friluftssändamål och mycket väl nyttjat för idrottsändamål genom IK Vista sedan ett 60-tal år. Här finns elljusspår som ursprungligen inrättades 1988 och en mountainbike-bana som sedan 2014 är öppen för träning hela året. Här finns mycket höga naturvärden i form av fossila raviner, lundmiljöer med skyädsvärd flora samt äldre lövträäd av bland annat ek, ask, al och hägg samt äldre hasselbeständ. Ravinerna är i en del fall riktiga natursökogsmiljöer på grund av sina skyäddade lägen. Kommunen har satsat på fortsatta inventeringar i området och en naturväräesinventering med fokus på skyädsväräa arter gjordes 2010. Även fåglar, landsnäcker och svampar har inventerats de senaste åren.

Kaxholmens lövsökog ligger i Biosfärområde Östra Vätterbranterna i en väräetrakt för skog. Angränsande till reservatet i noräost finns ett statligt naturreseptat, Målabråten, vilket bildades 2012 och har liknande naturmiljöer i form av ädellövsökog och fossila raviner. Det finns vandringsleder som sammanbinder de båäa reservaten. Området är riksintresse för naturvård, Skärstaddalen med Landsjön – en del av Östra Vätterstranden.

I kommunens naturvårädsprogram från 2009 samt i utställningsversion för Översiktsplan 2015 finns Kaxholmen bland de föreslagna områäen som kommunen ska avsätta som naturreseptat. I kommunens beslut i stadsbyggnädsnäändnen om prioritering av kommunala naturreseptat från 2014-09-25 § 336 finns Kaxholmen upptaget som närmast följande reservat tillsammans med Häggebergs lövsökogar. Kommunen har tidigare övävägt att stora delar av området skulle exploateras med bostääer. Reservatsområdet berörs av äetaljplanen del av Drättinge 1:9 m fl. där området som ingår har planbestämelsen natur. I naturområdet tillåts anoräande av naturnära lekplats samt naturligt ringlande äagvattendike. En mindre del av skogen som angränsar till åkern kommer att bebyggas och ingår äärför inte i naturreseptatet.

Samråd enligt 25 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning.

Motivering

BEDÖMNING

Kommunen arbetar med genomförande av de av riksdagen beslutade miljömålen. Naturreservatsbildning av Kaxholmens lövskog bidrar till att miljö kvalitetsmålen ”Levande skogar”, ”Ett rikt växt och djurliv” och ”En god bebyggd miljö” kan uppfyllas.

Naturreservatet ingår i biosfärområdet ”Östra Vätterbranterna” samt i området ”Östra Vätterstranden med Girabäcken, Västanå och Röttleån”, som är av riksintresse för naturvård (NRO06008) enligt 3 kap. 6 § MB. Östra Vätterstranden finns med i Jönköpings läns naturvårdsprogram (obj. 80-34). Reservatsområdet berörs även av riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB (Vättern med öar och strandområden), liksom av riksintresse för kulturmiljö (F74) enligt 3 kap. 6 § MB. Kulturmiljöintresset grundar sig i Skärstadsdalens betydelse som en av länets tidigaste bosättningar och i dess förekomst av herrgårdsbebyggelse. Reservatsområdet listas i Jönköpings kommuns Naturvårdsprogram 2009-2013 som ett område med näst högsta naturvärdesklass (klass 2) och i naturvärdesinventering av Kaxholmens lövskog (2010) gavs nästan hela området högsta naturvärdesklass (klass 1).

Reservatsområdet utgörs idag av blandlövskog med bitvis rena ädellövträdsbestånd dominerade av ask och ek. Ädellövskog är en nationellt prioriterad skogstyp att ge ett långsiktigt skydd. Lövskogen ligger inom värde trakt Östra Vätterbranterna och i ett dellandskap med naturvärden knutna till ädla lövträd. Området prioriteras därmed för långsiktigt skydd enligt Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens ”Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län”. Inslaget av gamla, grova och omfångsrika hasselbuskar är stort och tyder på en lång kontinuitet av öppen lövskog.

Ett tiotal rödlistade arter och andra arter som signalerar om höga naturvärden har noterats i reservatsområdet, däribland grönfjällig fjällskivling, rosa skärelav och brödmärgsticka. Generellt kan områdets höga naturvärden knytas till en lång koninuitet av lövträd samt förekomsten av grov ask, gammal hassel och en stor tillgång till död ved. Lövskogen har även höga naturvärden knutna till kärleväxter liksom ved- och marksvampar. Ett antal små bäckraviner rinner genom reservatet och ökar fuktigheten, vilket gynnar mossor och lavar. Ravinerna är exempel på så kallade eroderade (fossila) raviner och jordartsfördelningen är intressant genom att morän och grus förekommer omlagrat. I öster gränsar området till det av Länsstyrelsen beslutade naturreservatet Målabråten, som har motsvarande naturtyp och förekomst av sällsynta och skyddsvärda arter som Kaxholmens lövskog. Genom att skydda bägge dessa områden uppstår en synergieffekt som ökar förutsättningarna för att långsiktigt bevara och stärka respektive områdes höga naturvärden.

Kaxholmens lövskog ligger strax öster om tätorten Kaxholmen och nyttjas i stor utsträckning som ett friluft- och motionsområde. I området finns

utöver ett stort antal mindre stigar även en upplyst motionsslinga (elljusspår) och terrängspår för löpning och mountainbike. Snörika vintrar finns även skidspår. Området används regelbundet för mindre tävlingsarrangemang inom såväl terränglöpning och orientering som mountainbike och skidåkning. Reservatets tätortsnära läge gör området särskilt utsatt för ingrepp med negativ påverkan på områdets befintliga naturvårds- och friluftsvärden. Genom att långsiktigt skydda området som naturreservat kan den framtida markanvändningen fastställas så att nuvarande värden och helhet bevaras. Kommunen bedömer att områdets höga natur- och friluftsvärden motiverar ett skydd mot exploatering, avverkning av skog samt borttransport av död ved. Området ska därför skyddas som naturreservat.

För att bevara och utveckla områdets höga värden är området i behov av en anpassad skötsel. Den aktiva skötseln inriktas främst på att främja områdets värde för friluftsliv, naturupplevelse, idrott och motion. Den naturvårdande skötseln syftar till att i så stor utsträckning som möjligt lämna reservatet utan åtgärder så att lövskogen kan formas genom naturlig intern dynamik. Detta kompletteras med viss granreducering och frihuggning kring naturvärdesträd och hassel. Då reservatsområdet har ett högt värde för såväl natur som friluftsliv och motion måste en eventuell intressekonflikt vad gäller olika skötselåtgärder dessa värden emellan lösas från fall till fall.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att skydda och bevara blandlövskogen med dess rika inslag av ädellövträd, strukturer och arter samt områdets geologiska värden och höga värde för friluftsliv, naturupplevelse och motion. Flertalet föreskrifter har anpassats för att underlätta för framtida utövning av friluftsliv och motion i området samt till utförandet av mindre tävlingsarrangemang. Föreskrifterna är även anpassade till att uppmuntra aktiviteter som bidrar till att hålla området kring den gamla grustakten (föreskriftsområde I) fortsatt öppet med solbelysta bryn och jordblottor samt till att hålla ytorna inom föreskriftsområde V fortsatt öppna. Detta gynnar såväl områdets naturvärden som dess frilufts- och motionsvärden, det senare eftersom de öppna ytorna frekvent nyttjas som publikområde vid tävlingsarrangemang.

Genom att göra anläggandet av stigar, terrängspår, leder, broar och spänger tillståndspliktigt ges kommunen möjlighet att samråda om lämpliga respektive mindre lämpliga sträckningar. Detta resulterar i att områdets höga naturvärden kan bevaras långsiktigt, samtidigt som allmänhetens behov av friluftsliv och motion tillgodoses. Ett eventuellt anläggande av nytt elljusspår anses dock vara ett så pass stort ingrepp att det måste prövas i särskild ordning och därför kräver dispens från föreskrifterna. Undantag från detta gäller dock för anläggande av en kortare elljusspårssträcka inom föreskriftsområde III på beslutskartan (bilaga 1b), i syfte att förbinda befintligt elljusspårnät.

För att fastställd detaljplan för området strax söder om reservatet ska kunna uppfyllas har ett undantag från föreskrift A6, vilken förbjuder dikning och dikesrensning inom reservatet, gjorts för föreskriftsområde II enligt beslutskartan (bilaga 1b). Inom detta område är det planerat att anlägga ett tvåstegdike med ett åtta meter brett svämplan, där de uppgrävda massorna läggs på sidorna som en vall. Diket syftar till att rena vattnet från den fosfor som förs med ytvattnet från de ovanliggande åkermarkerna.

Kommunen har framfört önskemål om att kunna anlägga en mindre lekplats i en öppen glänta inom reservatet. Då detta inte bedöms motverka reservatets syfte är det inom föreskriftsområde VI tillåtet att anlägga och underhålla en lekplats.

Kommunen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatsbildningen bidrar till att skydda riksintresset för naturvård och riksintresset för rörligt friluftsliv mot åtgärder som kan skada naturmiljön och värnar om fortsatt rörligt friluftsliv. Reservatsbildningen skadar inte de kulturmiljövärden som ligger till grund för riksintresse för kulturmiljövård. Reservatsbildningen är därmed förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen från 2002. Delar av området är dock utpekade som "Strategiskt område för bostäder" enligt Jönköpings kommuns fördjupade översiktsplan Utbyggnadsstrategi 150 000 invånare, antagen av kommunstyrelsen 2011-12-22. Nu har kommunen tagit ställning för att det inte är lämpligt utan området istället ska avsättas som naturreservat. I kommunens utställningsversion av ny översiktsplan (feb 2016) har kommunen tagit ställning för att området ska avsättas som naturreservat och därmed är planerna på exploatering inte längre aktuella.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer kommunen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Bilagor

- 1a. Beslutskarta
- 1b. Föreskriftsområden
2. Skötselplan med bilagor